

vel dividente provincias (ut sic dicam); hæc autem auctoritas maxime erat in Petro: denique idem convincit illa particula, *ipsi autem in circumcissione*: nam superius dixerat Paulus Petro creditum fuisse Evangelium circumcissionis, et Deum specialiter fuisse illi cooperatum in Apostolatu circumcissionis: ergo non potuit non comprehendi in illis tribus, qui sibi assumpserunt peculiarem curam circumcissionis: ergo Cephas illis annumeratus non erat nisi Petrus Apostolus. Proxime vero subjungit Paulus: *Cum autem venisset Cephas Antiochiam*, etc.; ergo ibi etiam loquitur de eodem Petro. Patet consequentia, tum quia non est verisimile in tam brevi contextu transiisse ad aliam personam sub eodem nomine, et nunquam alibi in Scriptura sic nominatam, et cum magna totius historiæ æquivocatione; tum etiam quia, cum narrasset ea quæ cum Petro gesserat Hierosolymis, transitum facit ad ea quæ cum eodem Antiochiæ transegerat: nam ideo præmisit acta cum Petro Hierosolymis, quia ad causam Antiochenam conducebant, quam narrare intendebat: ergo ipse contextus cogit ut Cephæ illum semper intelligamus fuisse Petrum. Denique hoc etiam convincunt verba illa sequentia: *Et simulationi ejus* (id est, Cephæ) *consenserunt cæteri Judæi, ita ut Barnabas duceretur ab eis in eandem simulationem*. Nam ex his verbis intelligimus fuisse magnam Cephæ auctoritatem, et in ea Barnabam superasse, cum illius factum non solum cæteros, sed etiam Barnabam quodammodo cogeret, quod neque de Martiale, nec de aliquo alio ex septuaginta discipulis cogitari potest.

7. *Frivola evasio a Patribus rejecta.* — Merito ergo sancti Patres, neque ad resistendum hæreticis vel infidelibus, neque ad expediendas alias illius loci difficultates, illa frigida evasione usi sunt, sed pro certo semper supposuerunt Cephæ illum fuisse Apostolum Petrum, ut constat ex Tertull. de Præscriptionib. adversus hæreticos, c. 23, et lib. 4 contra Marcion., c. 2, et lib. 5, c. 3; et ex Cyrill. Alexandr., l. 9 contra Julian. in fin.; et ex Hieronym. et August. in epistolis mutuo missis, et in epist. ad Gal., qui id supponunt tanquam manifestum. Idem Chrysost. et Græci omnes, Ambr., Anselm., D. Thom., Rupert., lib. 5 de Operibus Spirit. sanct., lib. 5, alias lib. 1 de Consilio, c. 14, et alii moderni Latini; et optime Greg., hom. 19 in Ezech., ubi in laudem Petri eleganter dicit: *Ecce Paulus in Epistolis suis scripsit Petrum reprehensibi-*

lem, et Petrus in Epistolis suis asserit Paulum in his quæ scripserat admirandum, quod late prosequitur. Denique omnes etiam scholastici hanc quæstionem tractantes, quos infra referemus, in hoc consentiunt. Neque refert quod Lucas adventum illum Petri in Antiochiam, et alia quæ Paulus commemorat, in sua historia non narraverit, quia multa etiam alia omisit, neque id est contra veritatem et fidelitatem historiæ, ut Hieronymus recte respondet. Addo denique, quod ad præsentem difficultatem attinet, non multum referre quod ille Cephas fuerit Petrus vel alius discipulus. Nam licet ille esset Martialis, verbi gratia, inde colligitur male fecisse segregando se a Gentibus, ac subinde videtur inferri jam tunc legalia fuisse mortifera, de quo est præsens controversia, quam, quia diffusa est, per discursum sequentium capitum distinctius tractabimus.

CAPUT XVI.

AN LEX FUERIT SEMPER MORTIFERA EX QUO EVANGELIUM PRÆDICARI CŒPIT, ET TRACTATUR SENTENTIA HIERONYMI.

1. In hoc puncto fuit D. Hieronymi sententia, in comment. Epistol. ad Galat., cap. 2, et Epist. 89 ad Augustinum, post Evangelium semper ab initio prædicationis ejus post Christi mortem, fuisse perniciosum et mortiferum cæremonias legis vere et ex animo observare: quod tanta exaggeratione asseverat, ut contrarium censeat pertinere ad errorem Ebionis et Cerinthi. Unde contra Augustinum tanquam magnum inconueniens et hæreticum infert, quod post Evangelium Christi *Bene faciant Judæi credentes, si legis mandata custodiant*, hoc est, sacrificia offerant, etc. Non inuenio autem apud Hieronymum propria Scripturæ testimonia, quibus hoc punctum specialiter persuadeat, sed illis tantum testimoniis utitur, quibus supra probavimus legem veterem esse jam mortuam, et non posse cum evangelica conjungi. Unde tacite inde infert nunquam potuisse vere et ex corde servari, sine discessione a Christo, juxta illud Pauli ad Galatas 5: *Si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit*; et illud: *Evacuati estis a Christo, qui in lege justificamini*.

2. *D. Hieronymi quatuor rationes.*—Deinde consecutionem illam, quod, si lex erat mortua, erat etiam mortifera, nonnullis rationibus obiter suadet. Prima est, quia servare il-

lam legem jam mortuam vere et ex animo, erat injuriosum Christo, ac legi ejus, quasi illa ad salutem non sufficeret. Secunda, quia talis observatio continebat intrinsece perniciosum mendacium. Nam illæ cæremoniæ veteris legis significabant Christum ejusque mysteria, ut futura, et non ut facta: unde qui illas vere et ex corde exercebat seu observabat, eo ipso significabat Christum nondum venisse, vel non redemisse homines, vel aliquid simile; hæc enim significatio non erat separabilis ab illis cæremoniis, si ut cæremoniæ legales fiebant: nam per se primo erant ad illam significationem impositæ, et per eam in ratione legalium cæremoniarum constituebantur. Tertiam rationem præcipue urget et repetit Hieronymus, quia, si aliquando licuisset servare legalia jam mortua Judæis conversis ad fidem, etiam nunc liceret, quia non est major ratio de uno tempore quam de alio. Et ita sæpe infert contra Augustinum, ex ejus sententia sequi licere Judæis fidelibus conjungere legem cum Evangelio, etiam nunc; vel, quod perinde est, tempore ejusdem Hieronymi et Augustini. Quia si Judæis tunc licebat servare, non ex necessitate salutis, sed ex consuetudine solemnitatis, ut ait Augustinus, etiam nunc licebit, quia illa ratio semper durat. Et idem est de alia quam solet tradere Augustinus, scilicet, ut illa lex semper in honore habeatur, nec videatur reprobari tanquam a Deo aliena, ut a multis hæreticis factum est. Quarta ratio Hieronymi est, quia cæremoniæ illæ, postquam fuerunt mortuæ, non erant indifferentes, sicut est ambulare, et aliæ similes actiones; ergo semper fuit aut bonum, aut malum: non potest autem censei bonum colere Deum cæremoniis ab ipso jam repudiatis et rejectis: ergo semper fuit malum.

3. *Hieronymi expositio de factis Apostolorum.*—Atque hinc coactus est Hieronymus dicere, quoties Apostoli visi sunt cæremonias illas exercere post Evangelium, non vere et ex animo exercuisse, sed per simulationem. Fundamentum ejus est, quia pro certo credit Apostolos in eo usu non peccasse: peccassent autem, si veraciter illa observassent juxta dicta in præcedenti puncto: ergo dicendum est per simulationem id fecisse. Probatur consequentia, quia hoc modo facile excusari possunt a peccato; nam simulatio interdum licita est, non solum in materia politica seu humana, sed etiam in materia religionis, si bono fine et intentione fiat. Hoc ultimum probat Hieronymus ex facto Christi, Luca 8, quando

fixit se longius ire, quæ fuit quædam simulatio. Item ex facto Josue 8, ubi Josue cum suo exercitu fugam simulatam ordinavit, ut hostes in insidiis caperet quas eis paraverat, unde sic dicitur: *Josue vero, et omnis Israel cesserunt loco, simulantes metum, et fugientes per solitudinis viam*; quod factum reprehendi non potest, ut constat etiam ex usu omnium gentium. Pro materia autem cæremoniali adducit Hieronymus factum Jehu, qui simulavit se colere Baal, velleque illi sacrificium offerre, quod fecit insidiosè (ut dicitur 4 Reg. 10) ut disperderet cultores Baal. Addi etiam solet illud 4 Reg. 5, ubi Eliseus permisit Naaman Syro ut simulare posset se adorare in templo Remmon, adorante rege suo.

4. Denique directe etiam ostendit Hieronymus hanc simulationem Apostolorum. Et imprimis de Petro ait, timore compulsus, per simulationem et condescensionem abstinuisse ab eo, quod facere solebat: nam Paulus expresse dicit: *Segregabat se, timens eos qui ex circumcissione erant, et simulationi ejus consenserunt cæteri Judæi, ita ut et Barnabas duceretur ab eis in illam simulationem*. Ergo totum illud ad simulationem factum est, et bona intentione ad vitandum scandalum Judæorum. Neque enim id potuit facere Petrus, quia crederet id esse necessarium; jam enim per revelationem didicerat Evangelii gratiam gentibus esse communicandam, Actor. 10; imo, cap. 11, ipsemet Petrus hoc ipsum alios Judæos docuerat, et cap. 15 cum aliis Apostolis definierat Gentiles admittendos esse ad legem gratiæ sine onere legalium. Deinde Paulum esse usum eadem simulatione, ex consilio Jacobi et seniorum, colligit ex Act. 21, ubi cæteri dixerunt Paulo: *Vides, frater, quot millia sunt in Judæis qui crediderunt, et omnes ambulators sunt legis*; ex quo intulerunt inferius: *Hoc ergo fac quod tibi dicimus*, etc., ubi dederunt consilium de purificatione et oblatione legali, et statim fructum et finem illius simulationis significant, dicentes: *Et sciant omnes, quia, quæ de te audierunt, falsa sunt, sed ambulas et ipse custodiens legem*. Ex quo loco constat Paulum non fuisse purificatum animo colendi Deum, sed hoc simulasse ut nomini suo et famæ consulere, item non habuisse animum observandi legem, sed hoc etiam simulasse, ut alii talem existimationem de illo conciperent, vel certe ut scandalum in ipso non paterentur. Hoc enim expresse videtur confiteri idem Paul. 1 ad Corinth., 9, dicens: *Factus sum Judæis tanquam Judæus, ut Ju-*

daos lucrare; et clarius: *Is qui sub lege sunt quasi sub lege essem, cum ipse non essem sub lege, ut eos qui sub lege essent lucrifacerem.* Gerebat ergo se Paulus tanquam existens sub lege, cum legalia observabat: ergo simulabat quod non erat, bona intentione, scilicet, propter salutem Judæorum.

5. Tandem applicat Hieronymus hanc doctrinam ad locum Pauli ad Gal. 2, et ex ea colligit primo, Petrum nihil peccasse segregando se a gentibus propter metum Judæorum, quia id non faciebat animo servandi legalia, nec quia putaret illud sibi esse necessarium ex vi legis, sed solum per dispensatoriam simulationem, quæ sibi erat licita, ut declaratum est; et in hoc sensu ait Hieronymus usum fuisse Petrum honesta dispensatione; per vocem enim *dispensationis* non intellexit propriam relaxationem alicujus legis (ut Augustinus illum interpretari videtur), sed intellexit potius prudentem providentiam ita operandi, ut nec contra legem aliquam ageret, et infirmioribus sese accommodaret per dictam simulationem. Et confirmari hoc potest, quia si Petrus in eo facto peccaret, peccatum illud grave fuisset, aut sacrilegii, aut perniciosi mendacii, aut gravis scandali. Petrus autem tunc non potuit peccare mortaliter, cum omnes Apostoli in die Pentecostes fuerint in gratia confirmati, juxta receptam doctrinam scholasticorum, quam tradit D. Thomas in 3, dist. 12, q. 2, a. 1 et q. 24 de Verit., art. 9, in 2 arg. *Sed contra*, et ad secundam; et sensit Ambros., lib. de Benedictionib. Patriarch., c. 4, in fine, dicens: *Apostoli quos Dominus a peccatorum labe mundavit, super lac candidiores facti sunt, quos macula nulla postea fuscavit: etenim lac temporale est; gratia autem Apostolorum perpetua manet.*

6. Secundo, infert Hieronymus Paulum non vere et ex animo reprehendisse Petrum, sed pia etiam simulatione, et ex præmeditato consilio inter illos, quod inter se convenerunt, ut Petrus tanquam circumcissionis Apostolus Judæorum fragilitati condescenderet, et a gentibus in exteriori specie segregaretur; Paulus vero ei resisteret, eumque exterius reprehenderet, ut hoc modo tanquam Apostolus gentium gentibus succurrere videretur, et ita utrique, tam Judæi quam Gentiles, instruerentur, et uterque Apostolus peculiarem populi sibi commissi curam ostenderet. Et totum hoc consilium comprehendit Hieronymus sub nomine honestæ dispensationis, et illud colligit ex illo fundamento, quod Petrus non pec-

cavit. Nam si non peccavit, profecto id non ignoravit Paulus; ergo nec potuit vere illum reprehendere; ergo ex conventionem et dissimulationem. Item quia non est verisimile Paulum voluisse reprehendere in Petro quod ipse sæpius fecerat, nec videbatur etiam decens ut Petrum serio reprehenderet, præsertim in re non manifeste mala; ergo verisimilius est id fecisse ex præhabito consensu ejus. Denique quia hæc interpretatio, licet non colligatur ex textu Pauli, recte accommodatur verbis ejus. Nam quod dicit Paulus: *In faciem ei restitit*, juxta græcum legit: *Secundum faciem*, id est, in exteriori apparentia. Et illud: *Quia reprehensibilis erat*, legit etiam juxta græcum: *Quia reprehensus erat*, non ab ipso Paulo, sed a fidelibus gentibus, qui graviter ferebant factum Petri, quia non intelligebant simulationem. Denique illa verba: *Cum viderem quia non ambularent ad veritatem Evangelii*, non intelligit Hieronymus esse dicta propter Petrum, sed propter Judæos, quibus ipse condescendebat.

7. Atque hanc totam expositionem firmat auctoritate Græcorum, quorum fuit antiqua, refertque Originem, Eusebium Emissenum, Didymum, Chrys., et alios ad Gal. 2. Idem habet Chrys. hom. 36, in Acta, et l. 1 de Sacerdotio. Et eum sunt secuti Oecumen. et Theophyl. ad Gal. Apud Theodoretum vero mutila est illius loci expositio, desunt enim priora verba, et ab illis incipit exponere: *Quomodo gentes cogis judaizare*; et ideo non satis certum est quid ille senserit. In verbis autem illis: *Quoniam ergo hic quidem reprehendit, ille vero reprehensionem silentio excepit, et iis qui ex Judæis crediderant, et iis qui ex gentibus, medicamentum utile compositum est*; in his (inquam) verbis indicat medicamentum illud ex communi consensu fuisse compositum: nam ad hunc modum loquuntur alii Græci; re tamen vera mens hujus auctoris pendet ex prioribus verbis quæ desunt. Clarius sensit auctor commentariorum ad Galatas, quæ nomine Athanasii circumferuntur, et eandem sententiam supponit Cassian., col. 17, c. 2: *insinuat etiam Cyril. Alex., l. 9 contra Julian., in fine, ubi, ad Julianum calumniantem Apostolos, respondet ignorasse ipsum artificiosissimam in illis dispensationem, quam sic explicat: Non enim aliud sentiebat discipulus, sed tempestive utebatur congruis dispensationibus, etc.* Et ex recentioribus expositoribus secutus est hanc sententiam Isid. Clarus ibi, et ut probabilem defendit Adam., et ex parte se-

quitur Cajet.; similiter ex scholasticis eam probabiliter defendit Major, 4 d., 3 q., et absolute sequitur Adrian. in 4, q. 1, in princ.; et inclinat Ferdin., Episc. Lucensis, in Adversariis Theologicis, quæsto 6, ubi inter dissimulationes quæ non sunt mendacia, ponit factum Petri et fictam Pauli objurgationem.

CAPUT XVII.

LEGEM VETEREM NON SEMPER POST INCHOATAM PRÆDICATIONEM EVANGELII FUISSE MORTIFERAM, AUGUSTINI SENTENTIA EST, ET VERA.

1. *Limitatio Augustini tripliciter intellecta.* — Distinguit Augustinus duplicem modum servandi legalia, unus est ponendo in illis spem salutis, alius simplicior, quem vocat ex consuetudine solemnitate. De priori ergo modo docuit Augustinus semper fuisse mortiferum servare legalia ut ad salutem necessaria, seu ponendo in eis spem salutis, neque in hac assertionem potuit Hieronymus ab Augustino dissentire, nam generalius ipse hoc asserebat; et ideo illam limitationem redarguit, dicens se nescire quid sit observare legalia sine necessitate, vel spe salutis: *Nam si salutem non afferunt* (inquit), *quid observabuntur? vel quomodo, ait, salutem non afferunt, quæ observata martyres faciunt*, quod in sua Epistola scripserat Augustinus. Sed, ut supra dixi, tribus modis potest illa limitatio Augustini intelligi. Primo, ut ponere spem salutis in legalibus cæremoniis idem sit quod ab illis expectare justitiam et salutem, sine spiritu fidei Christi, et in hoc sensu semper illud fuit perniciosum, quia talis spes procederet ex existimatione, quod per litteram legis Moysi possit quis justificari, quod hæreticum est, ut docet Concilium Tridentin., sess. 6, c. 1, et can. 1, et in superioribus dictum est. Et ideo non videtur loqui Augustinus in hoc sensu, nam loquitur de modo servandi legalia, qui cœpit esse perniciosus post inchoatam prædicationem Evangelii, ut ex verbis ejus citatis constat: ille autem modus servandi legalia semper fuit perniciosus et mortiferus: nam semper continebat errorem cogitare quod littera legis ad salutem sufficeret, qui et ad Judæismum et ad Pelagianismum spectat, et ita damnatus est a Concilio Tridentino supra, et a Paulo, tota Epist. ad Rom., et aliis locis.

2. Secundo modo poterant fieri opera legis, ponendo spem salutis in illis, non ex vi legis, sed ex vi fidei et gratiæ Christi venturi, sive

salus speraretur ex vi meriti fidei per charitatem operantis, sive ex vi alicujus benignæ promissionis Dei per Christum: et hoc modo certum est non semper fuisse malum observare legem sperando salutem ex tali observatione, cum aliquando fuerit illa observantia ad salutem necessaria, et ideo etiam martyres tunc facere posset, pro illa mortem sustinendo, ut de Machabæis Ecclesia profitetur. At vero post Christi adventum et prædicationem semper fuisset malum exercere legalia, sperando ex eorum observatione salutem fundatam in fide Christi ut venturi, quia jam illa fides falsa esset, et ita usus legalium sub hac fide semper post passionem fuit contrarius Evangelio. Clarum autem est Judæos, qui credebant in Christum, vel ad prædicationem Apostolorum, vel ad prædicationem ipsius Christi, non potuisse servare legalia sub hac fide vel spe, quia hoc repugnabat fidei quam jam de Christo conceperant, ut supponitur. Poterant vero, fundati in fide viva redemptoris jam præsentis, sperare salutem saltem secundam (id est, augmentum gratiæ et gloriæ) per observationem legalium, quamdiu mortifera non fuerunt, quia pro eo tempore religiosa erat observatio. Et hoc etiam recte probat ratio Hieronymi, nam alias cur observarentur. Unde neque in contrario sensu loqui potuit Augustinus, quia ipse docet pro aliquo tempore fuisse Judæis sanctum et honestum observare legalia, et hoc modo esse interdum servata ab Apostolis: ergo negare non potuit quin per illam observantiam Apostoli mererentur gratiam et gloriam: ergo rectissime potuerunt ex hac spe illas cæremonias facere, et hoc est exercere illas ponendo spem salutis in illis, juxta hanc interpretationem, sicut potest poni in quibuscumque bonis operibus ex fide et charitate factis.

3. Tertio tandem modo poterat spes salutis poni in cæremoniis legis, tanquam in necessariis ad salutem, quamvis non per se sufficientibus aut efficacibus ad illam. Et in hoc sensu intelligitur ab Augustino dicta propositio, et Hieronymus (ut dixi) illam non improbat, sed solum sentit illam limitationem non esse necessariam: Augustinus vero illam addit, quia (ut statim dicam) censet pro aliquo tempore cæremonialia non fuisse mortifera, licet fuerint mortua: nam inde infert etiam pro tunc fuisse mortifera, si ut necessaria ad salutem fierent, quia talis observatio contineret errorem, quod legalia adhuc viverent et essent sub obligatione, sentitque jam